

Francesc-Marc Álvaro

Si Pallach tornés

El dimecres 11 de gener va fer quaranta anys de la mort de Josep Pallach, polític i pedagog que va desaparèixer tot just quan la transició agafava embranzida. Com hauria influït en la història recent aquell catalanista i socialista democràtic que tenia tots els atributs del líder nat? Mai no ho sabrem. Aquest exercici d'història ficció és atractiu, sobretot enmig d'un paisatge marcat pel descrèdit de la política, el col·lapse de l'autonomisme, la pèrdua de pes del PSC, la moda dels populismes i el trist final de Jordi Pujol. Què diria i què faria avui Pallach? On seria en aquest moment? Són preguntes impossibles. Perquè van lligades a d'altres qüestions, també sense resposta. Per exemple: Pallach hauria disputat la presidència de la Generalitat al líder convergent? Hauria aconseguit articular un socialisme català fort desvinculat del PSOE? Hauria construït un centreesquerra prou ampli per ocupar l'espai de CiU i d'ERC? Hauria tingut Maragall de competidor o d'aliat? Ja ho hem dit: la història contrafactual o virtual és apassionant –imagineu Pallach governant Catalunya–, però no deixa de ser una suma de conjectures. Pallach viu en la memòria dels que el van conèixer i,

Els que el van tractar coincideixen a subratllar-ne l'honestedat, l'austeritat i la claredat

malauradament, és un gran desconegut de les noves generacions, una part de les quals se senten seduïdes per doctrines rovellades però embolicades com material nou.

Quan llegeixo papers sobre Pallach em colpeix constatar de quina manera va ser incomprès per molts coetanis seus i com alguns van intentar desacreditar-lo, perquè no encaixava en la plantilla ideològica i d'interessos d'uns temps de simplificacions i traç gruixut. La seva esposa, Teresa Juvé, ho explicava així en una entrevista que li va fer Pere Baltà: "Ningú no s'atrevia a dir aquelles coses. La paraula socialdemòcrata irritava els més radi-

cals. Fins i tot els que anaven de centristes i després han resultat ser de la dreta més absoluta miraven de no excitar la ira dels comunistes que dominaven els mecanismes de la paralegalitat i tenien infiltrats els mitjans de comunicació propietat de la dreta. Els feien servir de punta de llança per atacar-lo constantment. Ara no paga la pena denunciar-ho. És evident que els promotors d'aquelles campanyes contra el meu home han quedat del tot desautoritzats. Llegir els diaris i trobar-te constantment aquells articles era del tot descoratjador". Segons Joaquim Ferrer, que va formar part del partit de Pallach, "du-

rant els últims anys fou atacat durament pels comunistes i pels seus companys de viatge. Fou calumniat. Uns i altres feren un setge duríssim al PSC-Reagrupament. S'hi afegí el PSOE, que volia un socialisme català subordinat". Aquests testimonis conviden a reflexionar sobre coses de rabiosa actualitat com el tracte que dona la cúpula de Ferraz als socialistes catalans, la

construcció de suposades hegemonies, la voluntat de destruir determinades figures públiques o la coincidència estratègica de diversos sectarismes contra idees i persones que els fan nosa. Som un país petit, però amb una alta densitat de mala bava.

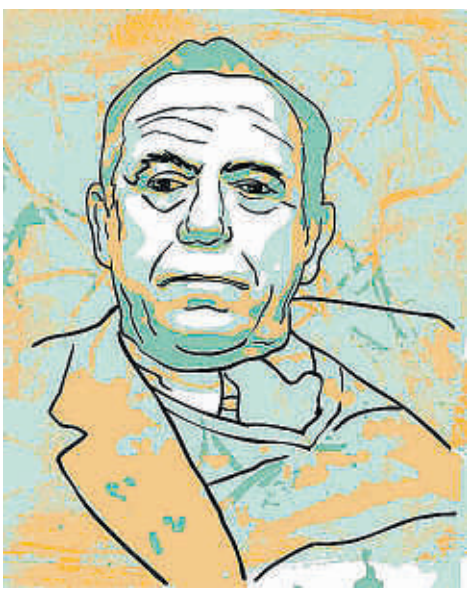
Pallach i la Catalunya "devoradora d'homes", en expressió de Gaziell. Pallach i els odis de la tribu. Pallach i la dificultat que tenen aquells que volen fer-se escoltar sense caure en formes capellanesques i en efectismes de mal teatre. Una part de la nostra societat –durant els anys setanta i avui– s'estima més oscil·lar entre el maquiavel·lisme de sinya i la sentimentalitat

hipermoralitzant. L'anàlisi autocrítica és percebuda com una feblesa o una deserció quan és tot el contrari, és l'únic camí per intentar fabricar victòries i anticipar-se a esdeveniments que limiten el camp de les decisions.

Però això exigeix certs atributs o talents per part d'aquells que es posen al capdavant de la gent. Amadeu Cuito, estret col·laborador del líder nascut a Figueres, ha escrit que Pallach tenia les dues condicions bàsiques del bon polític: la tenacitat i la intuïció. "En tot moment –remarca Cuito–, sabia formular i proposar, entre tots els possibles, l'objectiu

més beneficiós per al seu país". Aquesta personalitat es completava amb una actitud que avui és revolucionària: "Mai ningú no el va sentir donar lliçons de moral. Ni en nom del seu partit, ni en nom de les seves idees, encara menys en nom propi. Predicava amb l'exemple, en silenci". Els xarlatans amb llagrimeta avui sovintegen.

Els que van tractar Pallach coincideixen a subratllar-ne l'honestedat, l'austeritat i la claredat. Deia el que feia i feia el que deia. Pallach no va jugar a les impostures i ho va pagar car. "Bomber del capitalisme" era el qualificatiu més suau que li dedicaven. En un temps essencialment antipolític com el nostre, tampoc no ho tindria fàcil. Ell, que va militar al POUM i que va formar part de la resistència contra els nazis, potser hauria de suportar les lliçons dels revolucionaris de saló; ell, que era un catalanista sense sucursalismes, potser hauria d'escoltar els retrets dels que confonen la premsa amb el coratge. Josep Pallach, una altra Catalunya. Imprescindible.●

IGNOT

Lluís Foix

El nacionalisme de Theresa May

El discurs de Theresa May en què esbossava el pla del Brexit semblava una intervenció d'un dels dos grans primers ministres victorians, Disraeli i Gladstone, adreçant-se al món des dels cims del que va ser un gran imperi. La primera ministra no parlava en to imperial, sinó amb els arguments dels nacionalismes d'Estat que han alimentat molts dels conflictes dels últims segles a Europa i arreu del món.

El missatge de May és una continuació d'aquelles baralles que va organitzar Margaret Thatcher perquè la Gran Bretanya deixés de ser contribuent net a la Unió Europea. Va ser en la cimera de Dublín del 1979 quan va amenaçar amb la cèlebre frase de "I want my money back". I li van tornar els diners fins al punt que Londres deixaria d'aportar els fons previstos als tractats després del seu ingrés el 1973.

Theresa May vol sortir-ne però quedar-s'hi, es pronuncia nacionalista i alhora internacionalista, pretén combinar la *little Britain* amb la *global Britain*. Propugna la centralitat financera, econòmica i política de Londres com en els temps imperials. I ja no és així. Els imperis no són eterns.

El discurs nacionalista de May desafia Europa dient que qualsevol acció punitiva de Brussel·les contra el Regne Unit no seria pròpia d'amics i tindria conseqüències calamitoses. El nacionalisme es caracteritza per reconèixer i pretendre únicament el bé de la seva pròpia nació sense comptar amb els drets dels altres. No tots els nacionalismes són iguals. Els orígens del nacionalisme hongarès, per exemple, s'alimentaven en fonts històriques com la Corona de Sant Esteve, el regne militar i les guerres d'independència. El dels txecs, teoritzat per Masaryk, estava dominat pel mite de ser el poble elegit per la democràcia. L'eslovac, al

Si el nacionalisme i el populisme excoent augmenten, serà el principi de la fi dels èxits de la UE

contrari, irritat per les manifestacions de superioritat dels txecs i tement sempre el militarisme hongarès, estava dominat per ressentiments. Així ho entenia l'historiador hongarès François Fejtő al llibre *La fin des démocraties populaires*.

Si el nacionalisme dels estats o el populisme excoent augmenten a Europa, serà el principi del final dels grans èxits de la UE dels últims seixanta anys que tants polítics d'avui sembla que han oblidat.

Isaiah Berlin ho advertia al comentar que el nacionalisme és una cosa natural sempre que no comporti la idea següent: "La meua nació és millor que la teua i tu t'has de sotmetre perquè tu no ho saps, perquè ets inferior a mi...", és una forma d'extremisme patològic que pot conduir a horrors inimaginables i és incompatible amb el pluralisme que sempre he defensat".

El patriotisme, al contrari, és una visió positiva i irrenunciable sobre el que és propi sense menysprear l'aliè. La paradoxa de voler mobilitzar les masses democràtiques únicament a favor de la causa de la nació excoent la causa de la llibertat explica moltes de les monstruositats del segle passat.●

EL RUM-RUM

Imma Monsó

El que és millor no és el títol

Tu no ets una mare com les altres (La Campana) és un títol que ens evoca la personalitat de la mare protagonista; complicada, divertida, instintiva i carismàtica, l'Else és una mare jueva amb amants i marits aris, una dona que explora sense complexos les combinacions amoroses que li brinda el seu entorn en una vida privilegiada al paradís sense pecat del Berlín dels anys vint. Però, tot i que és un magnífic retrat de mare (narrat per Angelika Schrobsdorff, filla i autora), el més interessant del llibre és presenciar pas a pas de quina manera (massa lenta i mandrosa) es construeix en el cap dels protagonistes la consciència de la catàstrofe que s'aproxima.

Tota aquella gent cultivada, sensible, dotada amb escreix de talents i d'enginy, es revela incapaç d'enfrontar-se amb lucidesa als esdeveniments: "Si se sentia la veu de Hitler a la ràdio, l'apagaven; si es veien seguidors seus pel carrer, miraven cap a l'altra banda; si apareixia un titular al diari, el llençaven". Quan Hitler és designat canceller del Reich (però encara falta molt per-

què arribi el pitjor), la consciència de l'entorn de la mare de l'autora s'intensifica, però lleugerament, transitòriament: "L'Erich i l'Else van quedar consternats, horroritzats, fora de si: com era possible que aquell vanitós assilvestrat que cap d'ells s'havia pres seriosament hagués arribat al poder amb la seva trepa de terroristes criminals?". De seguida l'efervescència baixa, l'ansietat dels afectats s'apaivaga... I això que les SS i les SA ja fa dies que van per la ciutat pintant consignes fa-

Res no aconsegueix convèncer els protagonistes de la magnitud de la catàstrofe que s'aproxima

nàtiques a les botigues de qualsevol que tingui el cabell rinxolat i el nas prominent. Res no aconsegueix convèncer-los de la magnitud de la tragèdia, no es poden creure que un "mamarratxo" del calibre de Hitler pugui durar en el poder. Quan l'Else pregunta a un dels seus marits si entén el que passa, la resposta d'ell és significativa: "Prou que me n'estaré, d'entendre-ho. No s'ha de fer cas del pensament repugnant del populatxo. Però no tinguis cap dubte que això que fan avui no s'ho podran tornar a permetre. Amb tot plegat s'han cavat la seva pròpia tomba. En Hitler, aquest paio vulgar i criminal del serrell, és home mort". El "prou que me n'estaré" deixa ben clara la seva resistència a obrir els ulls; i qualsevol remissió de la bogeria ambient que regna fora de casa contribueix de fet a tornar-los a assossegat.

Fet i fet, un llibre extraordinàriament oportú i actual en temps de mamarratxos que ocupen el poder. Sobretot perquè ens recorda que el gran monstre de la intolerància avança sempre així: dues passes endavant i una enrere.